

1. Indledning

1.1. Lovforslagets formål

Retsplejeloven indeholder ikke i dag særlige regler om politiets anvendelse af straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder som led i en strafferetlig efterforskning. Det antages imidlertid, at politiet efter gældende ret i vidt omfang kan foretage straffeprocessuelle tvangsindgreb også over for børn under 15 år.

Formålet med lovforslaget er at tilvejebringe en klar og udtømmende regulering i retsplejeloven af, hvilke indgreb der i forbindelse med en strafferetlig efterforskning efter omstændighederne kan foretages over for børn under den kriminelle lavalder, som mistænkes for en forbrydelse.

Lovforslaget bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1431/2003 om straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder og svarer i det væsentlige til Strafferetsplejeudvalgets lovudkast.

1.2. Lovforslagets baggrund

I februar 2001 afleverede en af regeringen nedsat ekspertgruppe en rapport om ungdomskriminalitet. Ekspertgruppen anbefalede i rapporten, at der indføres hjemmel i lovgivningen for politiet til at tilbageholde børn og unge under 15 år i forbindelse med mistanke om kriminalitet, og at der ligeledes tilvejebringes en klar hjemmel for politiet til at kunne oplyse sagen ved anvendelse af efterforskningsmidler, der kendes fra retsplejeloven.

I regeringens handlingsplan mod volds- og ungdomskriminalitet "Stop volden" fra marts 2002 anføres det blandt andet, at selv om børn og unge under 15 år ikke kan straffes, er det vigtigt, at politiet kan efterforske sagerne – bl.a. for at klarlægge omfanget af kriminaliteten til brug for de sociale myndigheders overvejelser om foranstaltninger efter den sociale lovgivning og med henblik på, at barnet skal forstå alvoren af den begåede kriminalitet. Der er imidlertid behov for at tydeliggøre lovhjemlen til (kortvarigt) at tilbageholde børn under 15 år og at foretage andre straffeprocessuelle tvangsindgreb – f.eks. indgreb i meddelelseshemmeligheden, visitation, legemsindgreb, ransagning og beslaglæggelse – i forhold til børn.

På den baggrund anmodede Justitsministeriet den 5. april 2002 Strafferetsplejeudvalget om nærmere at overveje de spørgsmål, som ekspertgruppen havde rejst om adgangen til som led i politiets efterforskning at tilbageholde og foretage straffeprocessuelle indgreb over for børn og unge under den kriminelle lavalder.

Strafferetsplejeudvalget afleverede i november 2003 betænkning nr. 1431/2003 om straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder. I betænkningen har Strafferetsplejeudvalget på baggrund af én gennemgang af retsplejelovens gældende regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb vurderet, i hvilket omfang de enkelte indgreb må antages også at kunne finde anvendelse over for børn under den kriminelle lavalder. Endvidere har udvalget overvejet, hvilke regler der bør finde anvendelse over for børn under den kriminelle lavalder, herunder navnlig om retsplejelovens bestemmelser om straffeprocessuelle tvangsindgreb bør finde anvendelse.

1.3. Hovedtræk af lovforslaget

Med lovforslaget indsættes et nyt kapitel (75 b) i retsplejeloven om straffeprocessuelle indgreb over for børn under 15 år. Forslaget indebærer, at der som hovedregel kan foretages straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder efter retsplejelovens almindelige bestemmelser herom.

Der foreslås for det første en særlig bestemmelse om politiets adgang til at tilbageholde en mistænkt person under 15 år (§ 821 a). Bestemmelsen tager udgangspunkt i de almindelige anholdelsesbetingelser i retsplejelovens kapitel 69, men det fremhæves udtrykkeligt, at tilbageholdelsens øjemed ikke må kunne opnås ved anvendelse af mindre indgribende foranstaltninger. Tilbageholdelsen skal efter bestemmelsen være så skånsom som mulig. Barnet må således ikke anbringes i arresthus. Anbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende må kun ske, når det er nødvendigt af sikkerhedsmæssige grunde, eller når det undtagelsesvis er påkrævet af hensyn til efterforskningen, og anden anbringelse ikke er mulig. Endelig skal tilbageholdelsen være så kortvarig som mulig og må kun udstrækkes ud over seks timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør dette påkrævet. Ene-rumsanbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende må i intet tilfælde udstrækkes ud over 6 timer. Tilbageholdelse af et barn under 15 år kan efter den foreslåede bestemmelse i intet tilfælde udstrækkes ud over 24 timer.

Der foreslås endvidere en bestemmelse, der fastlægger, hvilke øvrige straffeprocessuelle indgreb politiet kan foretage over for personer under 15 år (§ 821 b). Bestemmelsen indebærer, at indgreb, der er reguleret i retsplejelovens kapitel 71 – 74 og 75 a, og som forudsætter en mistanke eller en sigtelse, som hovedregel også kan anvendes over for børn under den kriminelle lavalder. Det drejer sig bl.a. om indgreb i meddelelseshemmeligheden, observation, dataaflys-